

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ćwiczenia wykopaliskowe Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeometria Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Chemii Poziom studiów studia drugiego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 02ARCS.22P.01495.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe	
Koordynator zajęć		Marcin Ignaczak, Jan Romaniszyn	
Prowadzący zajęcia		Marcin Ignaczak, Jan Romaniszyn	
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Ćwiczenia terenowe: 120, Zaliczenie z oceną		Liczba punktów ECTS 8

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Zapoznanie się z terenowym aspektem badań archeologicznych, nabycie kwalifikacji będących niezbędnym elementem w dalszej pracy zawodowej.
C2	Uzyskanie kompetencji niezbędnych do samodzielnego prowadzenia prac badawczych i organizacji projektu (kompetencje są konieczne do samodzielnego kierowania pracami archeologicznymi po uzyskaniu niezbędnego doświadczenia – definiowanego w ustawie).
C3	Pozyskanie umiejętności badawczych związanych z interpretacją źródeł w trakcie badań wykopaliskowych, umiejętność podejmowania trafnych decyzji dotyczących możliwych działań analitycznych.
C4	Zapoznanie się z różnymi technikami prowadzenia prac wykopaliskowych.
C5	Poszerzenie zakresu wiedzy na temat metodyki badań terenowych i technik dokumentacyjnych stosowanych przez różne ośrodki na obszarze całego kraju i za granicą.
C6	Zaznajomienie się z metodyką prac badawczych prowadzonych na potrzeby analiz chemicznych.

Wymagania wstępne

Brak wymagań wstępnych.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna i rozumie zagadnienia niezbędne dla poprawnego prowadzenia i udokumentowania prac wykopaliskowych, związaną z charakterystyką badanego stanowiska archeologicznego.	ARC_K2_W02, ARC_K2_W03, ARC_K2_W07	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa), Raport / Dzienniczek praktyk
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi stosować rozwiązania związane z poprawnym prowadzeniem i dokumentowaniem badań wykopaliskowych.	ARC_K2_U01, ARC_K2_U02, ARC_K2_U05	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U2	potrafi zaprogramować kwerendy archiwalne w celu uzyskania szczegółowych informacji odnośnie historii badanego obiektu oraz dokonać wstępnej interpretacji.	ARC_K2_U01, ARC_K2_U02, ARC_K2_U03	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U3	potrafi stosować metody praktyczne związane z eksploracją obiektów archeologicznych i pozyskiwaniem prób wykorzystywanych w analizie chemicznej.	ARC_K2_U05, ARC_K2_U07	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa), Raport / Dzienniczek praktyk
U4	potrafi właściwie wykorzystywać możliwości techniczne służące m.in. do wykonywania pomiarów za pomocą różnych urządzeń (m.in. niwelator, teodolit total station) wraz z obsługą urządzeń do prospekcji nieinwazyjnej.	ARC_K2_U02, ARC_K2_U05, ARC_K2_U07	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
U5	potrafi stosować we właściwy sposób umiejętności wykonywania (w zależności od potrzeb i specyfiki źródła) dokumentacji rysunkowej, fotograficznej, fotogrametrycznej i skaningu.	ARC_K2_U01, ARC_K2_U05	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U6	potrafi zastosować metody pobierania i przechowywania specjalistycznych próbek, inwentaryzacji materiałów źródłowych (mycie i metrykowanie, segregacja, opis i klasyfikacja, dokumentacja rysunkowa).	ARC_K2_U01, ARC_K2_U05	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U7	potrafi sporządzić „sprawozdanie z badań wykopaliskowych” (będące obowiązkowym elementem praktyk) będące konsekwencją umiejętności systematycznego dokumentowania prowadzonych prac na stanowisku, a także jest przygotowany do prac administracyjnych związanych z koniecznością przekazania wyników badań odpowiednim służbom konserwatorskim.	ARC_K2_U07, ARC_K2_U08, ARC_K2_U10	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa), Raport / Dzienniczek praktyk
Kompetencje społecznych - Student/ka:			
K1	jest gotów/gotowa do pracy w grupie, organizować pracę sobie i innym oraz ma świadomość zróżnicowanych ról pełnionych przez archeologa-archeometrę w zespołach badawczych.	ARC_K2_K02, ARC_K2_K03	Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Bezpieczeństwo i higiena pracy podczas prac wykopaliskowych.	U1, K1	Ćwiczenia terenowe
2.	Zapoznanie się z zarządzaniem terenowym aspektem badań archeologicznych.	W1, U1, U2	Ćwiczenia terenowe
3.	Twórcze uczestnictwo w pracach ekspedycji wykopaliskowych, a także badaniach ratowniczych poprzez koordynowanie działania projektu badawczego.	W1, U1, U2, K1	Ćwiczenia terenowe
4.	Umiejętne stosowanie technik koniecznych do badania różnych typów stanowisk archeologicznych (obiekty architektoniczne, stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej, stanowiska płaskie).	U3, U4, U5, U6	Ćwiczenia terenowe
5.	Procesy prowadzące do degradacji materiałów archeologicznych.	U3, U4	Ćwiczenia terenowe
6.	Substancje chemiczne stosowane do konserwacji przedmiotów i obiektów zabytkowych.	U3, U6	Ćwiczenia terenowe
7.	Właściwości chemiczne substancji w kontekście doboru odpowiedniej procedury konserwacji przedmiotów i obiektów zabytkowych.	U3, U6	Ćwiczenia terenowe

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
8.	Podstawowe techniki laboratoryjne i analityczne stosowane w trakcie prac badawczych, praktyczne dobranie właściwej procedury konserwacji przedmiotów i obiektów zabytkowych.	U3, U6	Ćwiczenia terenowe
9.	Umiejętność metodycznego prowadzenia prac badawczych pod nadzorem kierownika badań (zdobywanie kompetencji właściwych dla stanowisk kierowniczych w trakcie prowadzenia prac badawczych).	U4, U5, U7, K1	Ćwiczenia terenowe

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Ćwiczenia terenowe	Dyskusja, Metoda analizy przypadków, Uczenie problemowe (Problem-based learning), Metoda ćwiczeniowa, Praca w grupach, Plener

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Ćwiczenia terenowe	Zaliczenie na podstawie wykonania zadania badawczego podlegającego analizie wykonawstwa (ocena korekta) oraz sprawozdaniu w formie raportu. Skala ocen z zastosowanym rozkładem procentowym: • bardzo dobry (bdb; 5,0): osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów uczenia się na poziomie minimum 92,0% • dobry plus (+db; 4,5): osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów uczenia się w zakresie 84,0% - 91,9% • dobry (db; 4,0): osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów uczenia się w zakresie 76,0% - 83,9% • dostateczny plus (+dst; 3,5): osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów uczenia się w zakresie 68,0% - 75,9% • dostateczny (dst; 3,0): osiągnięcie przez studenta zakładanych efektów uczenia się w zakresie 60,0% - 67,9% • niedostateczny (ndst; 2,0): brak osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów uczenia się wynik poniżej 60,0%

Literatura

Obowiązkowa

1. Barker P. 1994. Techniki wykopalisk archeologicznych. Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Generalny Konserwator Zabytków
2. Harris E. C. 1992. Zasady stratygrafii archeologicznej. Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Generalny Konserwator Zabytków
3. Kobyliński Z. (red.) 1999. Metodyka ratowniczych badań archeologicznych. Warszawa: Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich
4. Renfrew C., Bahn P. 2002. Archeologia: teorie, metody, praktyka. Warszawa: Prószyński i s-ka

Dodatkowa

1. Różycki A. 1981. Podstawy topografii. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego
2. Kajzer L. 1984. Wstęp do badań archeologiczno-architektonicznych. Łódź: Uniwersytet Łódzki

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Ćwiczenia terenowe	120
Przygotowanie do zajęć	10
Przygotowanie raportu	15
Inne	60
Uzupełnienie dzienniczka praktyk	10
Czytanie wskazanej literatury	20
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 235
Liczba punktów ECTS	ECTS 8

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARC_K2_K02	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do współdziałania i pracy w grupie, w szczególności w związku z wykonywaniem zawodu chemika analityka w laboratorium archeologicznym, przyjmując w niej różne, także kierownicze role
ARC_K2_K03	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do określania priorytetów służących realizacji określonego przez siebie lub innych zadania związanego z chemią, archeologią i archeometrią
ARC_K2_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informacje z wykorzystaniem różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy na gruncie chemii i archeologii
ARC_K2_U02	Absolwent/ka potrafi stosować pogłębione umiejętności badawcze w zakresie: a) analizy prac innych autorów, syntezy różnych idei i poglądów, b) doboru metod i konstruowania narzędzi badawczych, pozwalających na oryginalne rozwiązywanie złożonych problemów oraz opracowanie i prezentację wyników
ARC_K2_U03	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę chemiczną i archeologiczną, poszerzać umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania zdolności kierowania własną karierą zawodową
ARC_K2_U05	Absolwent/ka potrafi przeprowadzać krytyczną analizę i interpretację różnych rodzajów źródeł archeologicznych (artefakty, ekofakty) stosując oryginalne podejścia i uwzględniające nowe osiągnięcia chemii i archeologii
ARC_K2_U07	Absolwent/ka potrafi formułować krytyczne opinie o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz tworzyć krytyczne opracowania w różnych formach i różnych mediach
ARC_K2_U08	Absolwent/ka potrafi porozumiewać się z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych ze specjalistami z zakresu archeologii i chemii oraz dyscyplin pokrewnych oraz niespecjalistami w języku polskim i języku angielskim, a także popularyzować wiedzę o archeometrii w kontekście nowatorskich interpretacji analiz przeszłych wytworów kulturowych
ARC_K2_U10	Absolwent/ka potrafi przygotowywać na pogłębionym poziomie wystąpienia ustne, w języku polskim i języku angielskim, w zakresie archeometrii
ARC_K2_W02	Absolwent/ka zna i rozumie szczegółową terminologię chemii i archeologii
ARC_K2_W03	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu terminologię, teorie, metodologię i metody z zakresu chemii i archeologii
ARC_K2_W07	Absolwent/ka zna i rozumie zaawansowane metody analizy i interpretacji różnych wytworów kulturowych (artefaktów i ekofaktów) oraz minionych procesów w ramach wybranych tradycji i teorii